

GLAS GORENJSKE

GLASILO SOCIALISTIČNE ZVEZE DELOVNIH LJUDI ZA GORENJSKO
LETO XIII, št. 16 — CENA 10 DIN

SOBOTA, 6. FEBRUARJA 1960

Nove naloge

Letošnji družbeni plan nalaga političnim organizacijam v podjetjih, občinah in v okrajih precej konkretnih nalog. Predvsem bo treba še povečati delovno storilnost. Najti bo treba še spodbudnejše načine nagrajevanja. Hkrati se bo moralo še dosledneje kot prejšnje leto omejevati dodatno zaposlovanje v industriji in v nekaterih drugih gospodarskih panogah. Morebitno pomanjkanje ljudi v proizvodnji pa reševati z racionalizacijami in avtomatizacijami.

Na nekatere stvari pa bodo posebno v občinah morali še zlasti paziti. In sicer v prvi vrsti na vztrajno in dosledno odstranjevanje lokalizma in stanovske zaprtosti pri razdeljevanju finančnih sredstev. Ze stara stvar je, da bi vsakdo rad na svojem področju in na svojem delovnem območju kar čez noč napravil vse. Žal se doslej konkretno proti takim pojavom nismo dovolj dosledno borili. Zato se mislo vedno smotno lotevali večjih gradenj in rekonstrukcij. Velike investicije pa je mogoče uresničiti le s skupnimi močmi, ne pa tako, da si vsak zase gradi »spomenike«.

Prav zategadelj kaže morda posebej popularizirati pobudo za modernizacijo telefonskega omrežja na Gorenjskem. Ob sodelovanju Okrajnega ljudskega odbora, občinskih ljudskih odborov, gospodarskih organizacij in PTT iz Ljubljane, bodo namreč že v letošnjem letu investirali za ureditev telefonskega prometa na Gorenjskem preko 350 milijonov dinarjev. — S tem denarjem bodo predvsem položili nove kable in okrepili zveze med gorenjskimi kraji in z Ljubljano ter lokalna telefonska omrežja. Zgradili bodo tudi novo avtomatsko telefonsko centralo v Radovljici.

Takih skupnih akcij naj bi bilo v prihodnje še več!

Tudi na področju stanovanjske gradnje čakajo ljudske odbore in politične organizacije v občinah neodložljive naloge. — Ker so v pretekli sezoni povsod gradili precej stanovanj, so močno izčrpali družbeno sredstva za stanovanjsko gradnjo. Zaradi spremenenih pogojev financiranja stanovanjske gradnje bo skladov za gradnjo stanovanj letos manj kot prejšnja leta. Zato bodo ljudski odbori morali dobiti za gradnjo stanovanj tudi denar od prebivalcev. Doslej so o tem skoraj v vseh občinah premalo razmišljali, čeprav je med posamezniki precej veliko zanimanje za nov način stanovanjske gradnje.

Ce občinski ljudski odbori želijo zgraditi letos prav toliko stanovanj kot lani, bodo morali pač najti nove oblike gradnje. Na Jesenicah so v okviru Zavoda za stanovanjsko gradnjo že ustanovili poseben referat za zadržno gradnjo. V Kranju sta ustanovljeni dve stanovanjski zadrugi. Verjetno so tudi drugje napravili prve korake v tej smeri. — Toda dalo bi se še pobuditi, tako da bi organizacijske oblike lahko sledile zanimanju prebivalstva za gradnjo stanovanj. Povsod, predvsem v industrijskih središčih, manjka stanovanj in je zato veliko ljudi, ki so pripravljene prispevati svoj delež, samo da pridejo do stanovanja.

Ker gre za nove organizacijske oblike pri zbiranju sredstev za gradnjo stanovanj, ne bi bilo odveč na posebnem sestanku izmenjati izkušnje, ki jih posamezne občine že imajo.

Posvetovanje o letošnjem družbenem načrtu

Še večji vzpon kot lani

Skupne investicije večje za 37,7 odstotka - Obseg proizvodnje bo porasel za 10,5, osebni dohodki pa za 19 odstotkov

Na posvetovanju pri Okrajnem komiteju Zveze komunistov Kranj, ki je bilo v sredo, 3. februarja, so govorili o treh pomembnih vprašanjih, ki zadevajo naše gospodarske organizacije: o značilnostih letošnjega družbenega načrta v našem okraju, o odnosih v kolektivih in o nagrajevanju. Posvetovanja so se udeležili direktorji, predsedniki sindikalnih organizacij, sekretarji organizacij ZK v podjetjih in predstavniki političnih organizacij v občinah.

Predsednik Okrajnega odbora SZDL Jakob Žen je govoril o odnosih in v glavnem ugotovil, da nezadostne povezanost med samoupravnimi organi in kolektivi v nekaterih primerih predstavlja resno oviro smotnemu napredku. Pri tem gre zlasti za slabo obveščanje kolektiva o delu in sklepih samoupravnih organov in o drugih pomembnih vprašanjih.

Podpredsednik OLO Sveto Kobal je obrazložil predlog družbenega načrta, predsednik Okrajnega sindikalnega sveta Andrej Verbič pa je govoril o nagrajevanju. Njegova osnovna ugotovitev je bila, da morajo gospodarske organizacije stalno izpopolnjevati sistem nagrajevanja.

Največ diskutantov je za tem govorilo o nekaterih vprašanjih družbenega načrta. Le-ta namreč predvideva letos še večji porast proizvodnje, kar bo vplivalo tudi na izboljšanje življenjske ravni. Naj zadostuje v kratkem samo nekaj podatkov:

Industrijska proizvodnja znaša 75 odstotkov celotne letošnje proizvodnje. Industrijska podjetja so v primerjavi z lanskim letom predlagala povečanje vrednosti proizvodnje za 8 odstotkov, porast števil delavcev za 4,7 odstotka in investicijskih naložb za dve milijardi 120 milijonov dinarjev. Kot je bilo na posvetovanju rečeno, so za povečanje proizvodnje še večje možnosti, tako da bi letos dosegli porast celotne proizvodnje za 10,5 odstotka. Seveda ne bi smeli povišati števila zaposlenih za več kot 2,4 odstotka.

Vrednost negospodarskih investicij, ki je že lani preseгла pričakovano višino, se bo letos znova dvignila za dobre pol milijarde dinarjev in dosegla 3739 milijonov

dinarjev. Skupne investicije pa bi se letos povečale za 37,7 odstotka in dosegle 10 milijard in 599 milijonov dinarjev. Hkrati se bo povečala osebna potrošnja prebivalstva za 7 odstotkov, redne plače zaposlenih za 10 odstotkov in osebni dohodki prebivalstva za 19 odstotkov v primerjavi z lanskim letom.

V razpravi so navzoči poudarjali zlasti težavo pri omejevanju delovne sile in nekatere druge probleme. Direktor jeseniške Železarnice ing. Matevž Hafner je govoril o problemu premika proizvodnje v kvaliteto in o potrebi strojev oziroma mehanizacije za povečanje produktivnosti. Direktor Iskre Silvo Hrast je podprl predlog, da bi delavce iz posameznih manj donosnih in zastarelih obratov premeščali v tiste dejavnosti, kjer bi lahko ustvarjali večji dohodek. — Predsednik OLO Vinko Hafner pa je opozoril na pomembnost nadaljnega vlaganja investicij za družbeni standard. Enako velja tudi za sredstva, ki naj jih prispevajo ljudski odbori in gospodarske organizacije za razvoj kmetijstva.

Sekretar Okrajnega komiteja ZKS Janko Rudolf pa je v zaključnem govoru poudaril zlasti nujnost

uvajanja avtomatizacije. To je življenjska potreba na stopnji gospodarskega razvoja pri nas. Zato tem vprašanjem politični in tehnični kader in pojasnilipraktične koristi in nujnost takšnega razvoja.

K. M.

Direktor OZSZ Ivo Majdič o reorganizaciji socialnega zavarovanja

Vključiti komune v sistem finansiranja

Zvedeli smo, da pri Zveznem zavodu za socialno zavarovanje v Beogradu dela 6 specialnih komisij, ki pripravljajo reorganizacijo socialnega zavarovanja. Ker bo ta problem nedvomno zanimal tudi vse naše bralce in ker stroški za socialno zavarovanje naraščajo iz leta v leto, smo naprosili direktorja Okrajnega zavoda za socialno zavarovanje Kranj tovariša Ivo Majdiča, naj nam pove nekaj več o reorganizaciji, ki se pripravlja in o vzrokih, ki so pripeljali do tega.

»Na zasedanju skupščine Zveznega zavoda za socialno zavarovanje v Beogradu,« je začel prireditelj govoriti tovariš Majdič, »smo

sicer slišali predlog o reorganizaciji službe socialnega zavarovanja in sistema finansiranja te službe, ki je predvideval, da bi zava-

rovanci prispevali del stroškov za zdravila in usluge, razen tega pa tudi nekatere zožitve pravic zavarovancev (da bi n. pr. odpadlo klimatsko zdraviljenje itd.). Vendar skupščina tega predloga ni sprejela. Pač pa smo tam ugotovili, da stroški zdravstvenega zavarovanja iz leta v leto naraščajo, da pa zavarovanci kljub tem povišanim stroškom niso deležni tudi sorazmerno boljše zdravstvene oskrbe, oziroma da vzporedno z izboljševanjem zdravstvene službe in s porastom števila zdravnikov raste tudi število bolnikov. Zato je bilo treba pričeti razmišljati, kako ta proces zavreti. Šest komisij je bilo v ta namen ustanovljenih pri Zveznem zavodu v Beogradu, vendar je zdaj še težko, če že ne nemogoče, reči, kako in kaj bo po reorganizaciji.

Kljub temu pa lahko rečemo, da je osnovna ugotovitev, da damesni več potrebno, da sta socialno zavarovanje in zdravstvena služba ločeni. Zdravstvena služba je samostojna in organizirana v sklopu občin, plačnik vseh storitev pa je socialno zavarovanje, ki je centralizirano, je izven komun. Prav zato je bilo z reorganizacijo treba najti tak sistem, da bi bile za finansiranje neposredno odgovorne in zainteresirane predvsem komune, pa tudi gospodarske organizacije. Zdej namreč komune ne zadržajo, ali so stroški višji ali nižji, medtem ko gospodarske organizacije napravijo posebno stopnjo prispevka, če so naši izdatki večji kot dohodki, kar pa jih tudi ne obremenjujejo preveč, ker se na denar obračuna med materialne stroške.

Druga možnost, da bi namreč zavarovanci prispevali svoj delež za zdravila in morda tudi za storitve, pa je bolj komplicirana. Tu velja predvsem poudariti, da smo doslej pri zdravstveni službi sami vse premalo naredili za to, da bi začeli štediti. Sicer je nekaj odstotkov tehkih zavarovancev, ki od zdravnika izsiljujejo zdravila, jih doma po nepotrebnem kopičijo in s tem znatno dražijo stroške zdravljenja, ki gredo na račun socialnega zavarovanja, vendar menim, da je precej takih, ki tega ne delajo, pač pa vzamejo zdravila, ki jim jih zdravnik predpiše. Vsekakor bomo morali razmišljati o tem, kako stimulirati zavarovance, da se stroški socialnega zavarovanja, ki naraščajo iz leta v leto, znižajo. Vendar menim, da je bolj pereč problem ta, da nekateri zdravniki predvsem zaradi svojih materialnih koristi s pogostimi obiski bolnikov na domu le-te izsiljujejo, ker so zainteresirani, da imajo čimveč obiskov in čimveč strank.

Vprašanje je sedaj, kako stimulirati na eni strani zavarovance in na drugi zdravnike, da bi izboljšali zdravstveno stanje ljudi in čimbolj zmanjšali stavež obolelih. V tem je rešitev — in pa v neposredni vključitvi komun v sistem finansiranja socialnega zavarovanja.

Družbeni načrt jeseniške Železarnice v razpravi

PREDVSEM KVALITETA

JESENICE, 4. FEBRUARJA. Včeraj ob 16. uri je bila pri Jelenju na Jesenicah seja Izvršnega odbora sindikalne podružnice Železarnice Jesenice. Inženir Ivo Arzenšek je vsem prisotnim obrazložil nekatere značilnosti družbenega načrta jeseniške železarnice za leto 1960. Družbeni načrt bodo v teh dneh obravnavali še na aktivih Zveze komunistov, v obratnih delavskih svetih, potem pa bo šel na obravnavo pred centralni delavski svet železarnice.

Železarna je lani količinsko in po vrednosti plan izpolnila. Letos ne predvidevajo povečanje količinske proizvodnje, ampak bodo predvsem izboljšali kvaliteto. Kljub temu nameravajo povečati bruto dohodek za približno 2 milijardi,

tako da bi celotni plan proizvodnje znašal 32,6 milijarde dinarjev.

Gledali bodo predvsem, da bodo uvedli tehnološko višjo stopnjo predelave. Pri tem pa jih predvsem ovirajo dobave osnovnih surovin, surovega železa in starega

železa. Vse težave pri izpolnjevanju plana bodo skušali premostiti z odkrivanjem neizkoriščenih zmogljivosti. Zmanjšali bodo zastoje v proizvodnji in hitreje popravljali stroje.

Največ težav imajo z delovno silo. Upravi že več let ni uspelo dobiti dovolj ustrezne delovne sile in je zato izpolnjevanje plana še toliko zahtevnejše.

Večje povečanje proizvodnje bodo v jeseniški železarni dosegli, ko bodo dokončno rekonstruirali tiste obrate, ki so stari že 40 do 50 let.

M. Z.

Uspešno delo poravnalnega sveta

Kranj, 7. februarja

Poravnalni svet Stanovanjske skupnosti Huje v Kranju je imel včeraj svoj poslovni dan. Od 16. do 20. ure, kolikor so trajale poravnave, se je pred Svetom vrstilo 5 strank, oziroma spornih vprašanj. Važna je ugotovitev, da so se poklicani odzvali vabilu tega družbenega organa. Še pomembnejši uspeh pa je, da je poravnalni svet v vseh petih primerih dosegel poravnavo oziroma odstopanje od tožb na sodišču. Večina tožiteljev in obtožencev je povabljen pred poravnalni svet znova čez mesec dni, da bi tako spremljali uspeh poravnave.

I. c.

Občni zbor sindikalne podružnice zdravstvenih delavcev v Trzinu

V ponedeljek 1. februarja je bil v Trzinu občni zbor sindikalne podružnice Zdravstvenih delavcev, ki so se ga udeležili vsi člani. Delo sindikalne podružnice v preteklem letu ni bilo posebno plodno, novo izvoljeni odbor pa jamči, da bo letos tudi ta podružnica dobro delala.

Počitnic je konec in spet so se odprla žolska vrata. Muhasta zima je najmlajše precej prikrajšala za zimsko veselje, zato so prosti čas izkoristili na različne načine. Pionirja, ki žagata hode, smo srečali na Senturški gori. Slika kaže, da so precej visoko v hribih nad Cerkljami vsi nadvse marljivi, od najmlajših do najstarejših. Prav zato jih ob dames večer ob 20. uri obiskal kolektiv naše redakcije in priredil na Senturški gori novinarski večer.

»Coctail ljubeznili«

»Coctail pomladili«

Tako pomekod v svetu naračajo razne sadne sokove in njih mešanice. Podobne pijače se vse bolj uveljavljajo tudi pri nas.

Kaže, da je naš fotoreporter goste, ki jih vidite na sliki, ujel na film v nekem imozemskem baru. Toda ne! Na sliki so le gostinci, ki so imeli te dni na Bledu »mikserki tečaj«.

Za boljšo oskrbo S KMETIJSKIMI PRIDELKI

Lanskoletna akcija za združevanje sredstev gospodarskih organizacij za gradnjo stanovanj in drugih komunalnih objektov, ki je znana pod imenom »dveh tretjin«, je imela predvsem namen izboljšati življenjski standard delovnih ljudi. Na prvem mestu je bila široko zasnovana akcija za gradnjo stanovanj, ki so pri nas še vedno eden izmed najbolj perečih problemov.

Družbeni standard pa ne obsega samo stanovanja, nove šole, ceste, servise, športne objekte itd., pač pa tudi izboljšanje oskrbe s prehranbenimi artikli, skrb za spremembo strukture potrošnje hrane itd. Zato je akcija za združevanje sredstev gospodarskih organizacij za izboljšanje življenjskega standarda delovnih ljudi v letošnjem letu zajela še druge oblike. Hkrati z gradnjo stanovanj je združena sredstva treba usmerjati v izboljšanje oskrbe prebivalstva s kmetijskimi prehranbenimi pridelki in v povečanje vloge družbenih kmetijskih gospodarskih organizacij pri boljši oskrbi delovnih ljudi. Solidnejšo založenost trga s kmetijskimi pridelki zahtevajo predvsem naraščajoči dohodki prebivalstva in s tem v zvezi vse višji življenjski standard. Izboljšanje razmer v preskrbi pa nujno terjaja precejšnja investicijska sredstva (za rekonstrukcijo mlekarne, uveditev farm za piščance - pohanice, izboljšanje preskrbe z mesom z gradnjo pitališč, usposabljanje socialističnih kmetijskih posestev za blagovno proizvodnjo itd.), zato bodo morala v letošnji akciji združevanja sredstev gospodarskih organizacij za ureditev razmer na trgu sodelovati tudi podjetja, vsi delovni kolektivi, saj bo to koristilo predvsem njim samim.

O tem so precej govorili na zadnjem posvetovanju pri Okrajnem komiteju ZKS Kranj z direktorji podjetij in predstavniki političnih organizacij v gospodarskih organizacijah in občinah.

Oglejmo si samo oskrbo z mlekom, ki je že nekaj let eden

osnovnih problemov oskrbe pri nas. Kranjska mlekarna s sedanjimi, že precej zastarelimi kapacitetami ne more kriti vseh potreb. Zato je nujno potrebna temeljita rekonstrukcija, predvsem še zato, ker bo mlekarne v nekaj letih oskrbovala z mlekom vso Gorenjsko, tudi jeseniški kot. Za rekonstrukcijo pa so potrebna sredstva — manjka še okoli 60 do 70 milijonov dinarjev — in pri tej akciji bodo morala z združevanjem prostih sredstev prisločiti na pomoč predvsem podjetja kranjske občine. Po predvideni rekonstrukciji se bodo kapacitete mlekarne toliko povečale, da bo le-ta sposobna oskrbovati z mlekom vso Gorenjsko, še več, predvidevajo celo ostekleničenje mleka, ki ga bodo dostavljali na dom.

Tak problem, kot je v Kranju, kjer gre za izboljšanje življenjskih razmer prebivalstva nasploh, pa je tudi v vseh drugih večjih središčih na Gorenjskem. Na jesenicah je na primer vprašanje preskrbe prebivalstva s kmetijskimi prehranbenimi artikli že več let sila pereče. Tu bi bilo treba predvsem zainteresirati kolektiv Zvezarne, da s prostimi sredstvi, namenjenimi za družbeni standard, podpre izgradnjo in ureditev kmetijskih posestev na njihovem teritoriju ali v njihovi bližini (Poljče, Bled), kjer bi s tem lahko znatno povečali proizvodnjo tistih artiklov, ki so jim najbolj potrebni, in na ta način neposredno vplivali na izboljšanje življenjskega standarda.

S strani občin, okrajev in republikanske organizacije za ureditev razmer na trgu sodelovati tudi podjetja, vsi delovni kolektivi, saj bo to koristilo predvsem njim samim.

Preveč zemlje - ali res?

Ne le na Gorenjskem, pač pa po vsej Sloveniji se že nekaj let pojavlja sicer nekoliko zapleten družbeni problem, o katerem gospodarstveniki, predvsem oni s področja kmetijstva, veliko razpravljajo, ker jim povzroča precej težav, ki pa ga morda lahko ocenimo kot začetek novega obdobja v razvoju našega kmetijstva na poti k socialistični blagovni proizvodnji. Gre namreč za številne ponudbe kmetov, ki bi radi dali svojo zemljo v najem raznim kmetijskim organizacijam ali jo prodali, včasih po zelo nizki ceni. Takih ponudb privatnega sektorja je v Sloveniji po oceni za okoli 5000 hektarjev. Vendar niti posestva niti zadruge še niso ne kadrovske in ne organizacijsko pripravljene za sprejem večjih površin zemlje.

To je problem številka 1, ki bi ga bilo treba v prvi vrsti rešiti, predvsem še zato, ker veliko razmišljamo in govorimo o oblikah in možnostih za organiziranje novih družbenih obratov, predvsem ekonomij kmetijskih zadrug, ki bi zajele vso zemljo splošnega ljudskega premoženja, kot tudi kmečko zemljo, in na njej organizirale sodobno proizvodnjo. Zal o tem za sedaj v glavnem šele govorimo! Treba bo najti možnost, kakeršnokoli že, da se vsa ta zemlja odkupi in združi ter priključi morda kmetijskim posestvom, ki so v zadnjem letu svoje površine že prej arondirala, ali pa se v okviru posamezne kmetijske zadruge na teh površinah uredi za metek bodoče združne ekonomije, kjer bi z vsemi sodobnimi agrotehničnimi sredstvi lahko pričeli z moderno kmetijsko proizvodnjo, konkurirali s tem individualnemu, bolj ali manj še vedno drobnolastniškemu kmetijskemu proizvajalcu in ga na ta način z ekonomskimi ukrepi prisilili, da bo osvobodil sodobnejše proizvodne postopke. Gre namreč za povečanje proizvodnje, za izboljšanje preskrbe našega industrijskega prebivalstva in ne nazadnje tudi za hitrejšo socializacijo in modernizacijo gorenjskega kmetijstva!

Poglejmo najprej republiške podatke. Poročilo za VI. redni občni zbor Glavne zadruge zveze ugo-

taolja, da so kmetijske zadruge v preteklih letih kaj slabo izkoristale možnosti za zakup ali nakup kmetijskih zemljišč. Po nepopolnih podatkih je v letu 1957 le 12 zadrug odkupilo 175 ha zemljišč, v naslednjem letu pa 7 zadrug le 45 ha. Cena zemljišč se je gibala od 30.000 do 300.000 dinarjev za hektar. V celjskem okraju je cena znašala 40.000 do 180 tisoč dinarjev, v koprskem okraju 30.000 do 60.000 dinarjev, v mariborskem od 200.000 do 300.000 dinarjev, v novomeškem pa od 80.000 do 130.000 dinarjev za hektar. Cene zemljišč v kranjskem okraju poročilo sploh ne omenja, ker jo zadruge verjetno sploh niso odkupovale. Poročilo nadalje ugotavlja, da bodo zadruge več zemljišč odkupile, predvsem pa vzele v zakup, letos. Ponudba zemljišč, ki je prišla do izraza že, v l. 1958, se je lani nadaljevala in se je na jesen še povečala. Vendar ni povsod opaziti enakomernih tenženj. Zato je tudi zakupina različna; odvisna je zlasti od položaja in kakovosti zemljišč.

V kranjskem okraju je razen zemlje kmetijskih posestev v družbeni lasti še 2760 hektarov zemlje. Od tega obdelujejo kmetijske zadruge le 838 ha, 1922 ha pa jo imajo v najemu delavci in kmetje. Občinski ljudski odbori si bodo morali čimprej oskrbeti pregled teh površin, saj niso redki primeri, ko te zemlje stob nimajo evidentirane. S priključevanjem teh površin k družbenim posestvom in združnim ekonomijam bo treba doseči, da se na zemlji SLP čimprej organizira sodobna kmetijska proizvodnja. Kmetijska posestva in zadruge bo treba usposobiti in zainteresirati za prevzem novih površin, ki jih kmetje ponujajo v zakup ali prodajo, da s tem razbremenijo sebe kot manj produktivno delovno silo in se vključijo kot kmečki proizvajalci na kmetijskih posestvih ali združnih obvatih ali pa kje drugje v proizvodnji, kjer jim družba nudi boljše materialne pogoje.

Vzroki, zaradi katerih se je povečala ponudba zemljišč zadrugam in družbenim posestvom, so predvsem v pomanjkanju delovne sile na vasi in v močnejši pre-

GOSTINCI V PRIPRAVAH NA NOVO SEZONO 166 udeležencev na raznih tečajih Premalo naraščaja v gostinskih strokah

Lani je bila vrsta različnih tečajev za gostinske delavce, ki se jih je udeležilo več kot 200 oseb. Tudi letošnji »mrtvo sezono« gostinska podjetja spretno koristijo za vzgojo kadra. Tako je bilo samo v tej sezoni že 166 gostinskih delavcev na različnih tečajih. Tečaj za kvalifikacije v gostinski stroki v Bohinju, na Bledu in v Kranjski gori je obiskovalo 107 oseb. Gostinska podjetja upravičeno pričakujejo določen uspeh pri izboljšanju poslovanja spričo tečaja za visokokvalificirane delavce, ki je bil na Bledu, in tečaja za vodilno osebje v Bohinju, na katerem je bilo 29 udeležencev. Sedaj so v teku tečaji za izpopolnjevanje kuharjev in sicer v Škofji Loki in v Kranju. Na Bledu pa pripravljajo tečaj

za »mikserje«, oziroma tečaj za izdelavo kokteailov. Hkrati pa gostinska zbornica pripravlja možnost za vzgojo poslovskega in vodstvenega kadra v gostinski stroki. Med drugimi je njen predlog, da bi ustanovili dvoletno vodstveno šolo, ki bi poslovala samo 6 mesecev v zimski sezoni, ko si kandidati lažje utrgajo potreben čas. Spričo take pestre dejavnosti za usposabljanje gostinskega kadra pa se vsiljuje vprašanje uspeha in obstoja vajenske šole gostinske stroke, ki je na Bledu. Šoli predvsem primanjkujejo prostori. Obstaja predlog, da bi za to odstopili potrebne prostore v hotelu Krim, zlasti še, ker šola posluje v zimski sezoni, ko hotel ni zaseden. Drugo vprašanje te šole je udeležba. Malo je

S kuharskega gostinskega tečaja v Škofji Loki

Kuharski tečaj za gostince tudi v menzi Iskre v Kranju

mladine, ki se odloči za to strokih krajih. Kljub temu jih je malo. Zlasti to velja za Gorenjsko, malo. Letos naj bi jo obiskovalo čepprav je tu gostinstvo in tu-60 vajencev, a trenutno jih imarizem močna gospodarska dejav-jo komaj 14. Zato iščejo vajence po dru-

Problem družbene prehrane v Škofji Loki

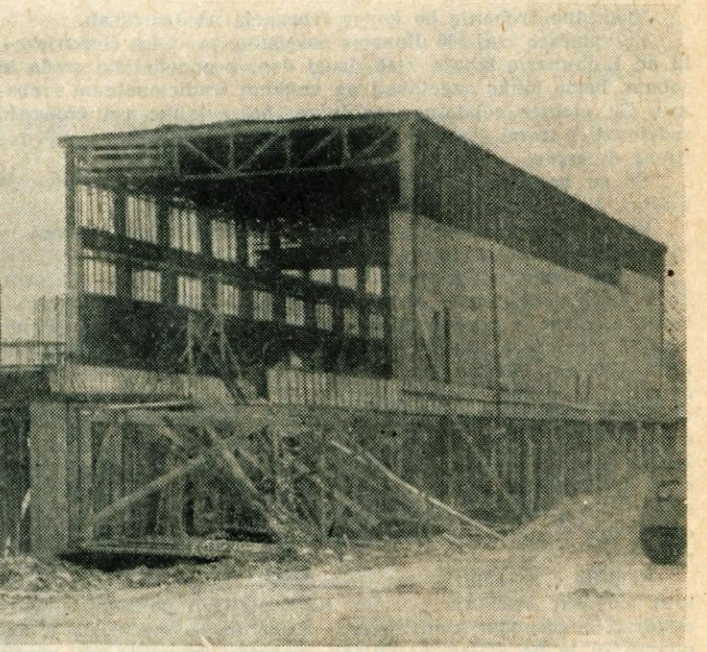
Delavska menza v Škofji Loki nudi vsak dan kosilo 180 abonentov, 80 pa večerjo. — Razen teh obrokov pripravljajo v menzi tople malice za tovarno »Sešir« in tovarno »Elra«, in to vsak dan po 200 obrokov. Število abonentov iz meseca v mesec narašča, vendar jih morajo odklanjati, ker zmogljivost menze ne ustreza tolikšnemu povpraševanju. Upravnica menze tovarišica Anica Brodar je povedala, da so v tem pogledu urejeno v tovarnah menzi zaposlene le 4 osebe in da

v zastareli in premajhni kuhinji ni električnih strojev in ostalih sodobnih kuhinjskih pripomočkov. V Škofji Loki bi bilo torej nujno osnovati nov obrat družbene prehrane, ki bo zadostil potrebam prebivalcev. Občinski ljudski odbor bo letos odobril načrt za gradnjo nove menze, ki bo nudila vsakodnevno hrano 500 abonentom. V tovarnah Motor in Sešir so delavci brez menze, lepo pa imajo v tem pogledu urejeno v tovarnah Jelovica in Predilnica.

Velikan na Količevem raste

Na Količevem pri Domžalah gradijo 113 m dolg in 12 m širok tovarniški objekt za novi kartonski stroj. Doslej so dogradili polovico objekta in ga že osteklili, druga polovica pa je v gradnji. Stroji že prihajajo iz Escherwita iz Avstrije. Stroške za gradnjo in stroje cenijo na eno milijardo in 300 milijonov dinarjev. Upajo, da bodo že avgusta začeli s poskusnim obratovanjem. Stroj bo izdeloval

boljše vrste kartona in bo predvsem oskrboval našo industrijo embalaže. Že sedaj bi bilo treba misliti na zbiranje starega papirja za predelavo, ker ga bo tovarna Količevem potrebovala ogromne količine. Računajo, da po svetu 30 do 40 odstotkov starega papirja zberejo za predelavo, pri nas pa najbrž niti 15% ne. Široko zasnovana propaganda bi ta odstotek lahko znatno dvignila.

Objekt na Količevem med gradnjo

15 din

DOPISNICA

UPRAVA

„GLAS GORENJSKE“

KRANJ

p. p. 69

Spomin na nesmrtnega genija slovenskega naroda

Naš največji duhovni velikan je bil in ostane dr. France Prešeren. Velikost njegovega umetniškega izraza bo težko kdo dosegel, nenadomestljivo pa je njegovo mesto v slovenski zgodovini, ko je v času nadvlade tujcev začel dvigati besedo preprostega slovenskega človeka na raven enakopravnosti z jeziki narodov, ki so si lastili književno in splošno kulturno nadvlado. Prav zato je Prešeren kot umetnik in buditelj narodne zavesti zavzel v zgodovini slovenskega ljudstva tako pomembno mesto, da se še nikomur ni posrežilo niti za drobno zmanjšati njegove svetle slave med ljudmi.

Justin: Prešeren na smrtni postelji

Prešeren je bil glasnik tudi, ko so v zadnji svetovni tragediji počile uporniške puške in po naših gozdovih oznanile boj proti kapitalističnemu nasilju in za osvoboditev delovnega proletariata. Zato ni naključje, da si je ena izmed prvih slovenskih brigad zapisala njegovo ime na svoj bojni prapor. Prešerenovi verzi pa so bili najljubši spremljevalec slovenskih borcev. Zapišemo lahko, da je med NOB spet vstal Prešerenov duh in se boril s svojim ljudstvom, ljudstvom, ki je zmagalo, z njim pa tudi on. In narod je postal svoboden, kot je želel in napovedoval veliki poet.

Letos, 8. februarja bomo praznovali že 111. obletnico Prešerenove smrti in zato je 8. februar hkrati tudi naš največji kulturni praznik. Prav zaradi tega slovensko ljudstvo tudi v tem času podeljuje Prešerenove nagrade, največje priznanje, najzaslužnejšim umetnikom in kulturnim delavcem.

Kot vsako leto, bodo ob obletnici smrti velikega slovenskega poeta dr. Franceta Prešerna po vsej Sloveniji številne proslave, ki bodo imele še posebno svečano obeležje v Vrbi, kjer je tekla zibelka nesmrtnega genija, in v Kranju, kjer je prenehalo utripati pero velikana slovenske poezije.

B. F.

Zanimivo posvetilo v Prešernovih poezijah

Studijska knjižnica v Kranju hrani izvod Prešernovih Poezij iz leta 1847, ki ima na tretji strani s svinčnikom napisano posvetilo: MEINEM FREUNDE HERRN JOH. GUTTMAN ZUM ANDENKEN. — JOS. BLASNIK.

Posvetilo je napisal lastnoročno znani ljubljanski tiskar Jožef Blasnik, ki je med drugim tiskal tudi Poezije. Daroval jih je svojemu prijatelju Janezu Gutmanu. Obdarovanec je bil magistratni svetnik v Ljubljani, leta 1848 začasní župan, v naslednjih letih pa županov namestnik. Pokazal je precejšnje razumevanje za slovenske narodne zadeve in se za njih uresničitev tudi potegoval. Kako je prišlo do posvetila?

Blasnik je dober mesec po Prešerenovi smrti odkupil vse še nezprodane izvode Poezij in jih nato počasi prodajal in poklanjal prijateljem. Če pomislimo na kako vplivnem mestu je bil Janez Gutman v tistem času in kako se je potegoval za slovenske zahteve, potem smo upravičeni sklepati, da je Blasnik daroval Poezije Gutmanu leta 1849, ko jih je pravkar dobil v svojo last.

Gutman je hranil darovane pesmi v svoji knjižnici, kjer so ostale tudi še po njegovi smrti leta 1875 na Jezerskem. Ko pa se je njegov sin Emil preselil v Gorico leta 1897, je hkrati z večjo zbirko 163 knjig daroval tudi očetove Poezije gimnaziji v Kranju. Tam so jih dali vezati v navadno vezavo.

Med nemško okupacijo Gorenjske so Poezije hkrati z drugimi slovenskimi knjigami izločili iz gimnazijske učiteljske knjižnice in jih odpeljali v drvarnico pri gaislskem domu. Od tam jih je sosodnji stanovalec spravil na podstrežje gradu Kieselstein. Tam so dočkale osoboditev, nakar so bile jeseni 1952 prenesene v Studijsko knjižnico, ki jih sedaj hrani v bogati zbirki svojih prešerenian.

Takšna je bila v glavnem usoda Prešernovih Poezij. Ta prispevek objavljamo v spomin na 130-letnico Blasnikove tiskarne in na 111-letnico smrti velikega Prešerna.

Stanko Bunc

Zanimanje za Prešerna

V preteklem letu je ob obletnici Prešerenove smrti izšlo v domovini in na tujem več pomembnih del, ki zgovorno pričajo, kakšno je zanimanje za prvaka slovenskega pesništva.

Slovinci smo dobili PREŠERNOVO ZBRANO DELO, ki prinaša vse poetove pesmi, posnažene ljudske pesmi in nemške pesmi ter pisma, torej sploh vse, kar nam je ohranjeno izpod pesnikovega peresa.

Za ljubitelje Prešerna so izšle POEZIJE v priklupni miniaturni obliki, ki so s sedanjo 6. izdajo dosegle že 45.000 izvodov.

Za študij Prešerna v šolah je Mladinska knjiga izdala PESMI, ki jim je poljudno razlago dodal prireditelj dr. Anton Slodnjak.

V bibliofilski izdaji zbirke Večni potniki je bil izdan KRST PRI SAVICI s spremno besedo prireditelja Janka Kosa.

Snov, ki jo obdeluje ta največja Prešerenova pesnitev, je zamikala tudi pisateljico Mimi Malenškovo, ki je napisala obširen zgodovinski roman ČRTOMIR IN BOGOMILA.

Znanstveno podobo Prešerna in njegovih pesmi imamo v matični izdaji ZGODOVINE SLOVENSKEGA SLOVSTVA — II. del.

Nemci so dobili zgoščeno podoslavicke biografije, Wiesbaden 1959.

Za stoletnico rojstva začetnika bo Prešerna v leksikonu KLEINE esperantskega gibanja Ludvika Zamenhova je newyorška založba KB pripravila ponatis Krsta pri Savici (Bapto de Savica), ki ga je prevedel Damjan Vahen. — To je že tretja izdaja tega dela v esperantu.

Najimenašnje delo iz prešerenoslovja pa so dobili lani Italijani. Veliki poznavalec jugoslovanskih književnosti profesor Bartolomeo Calvi je izdal v Torinu knjigo o italijanskih in latinskih virih pri velikem Prešernu. Knjiga prinaša tudi prevode večine pesniških pesmi, med drugim v celoti Krst pri Savici, Sonetni venec, Sonete nesreče idr.

Navedli smo le nekaj večjih in laže dostopnih del, ki nam govore, da je bilo zanimanje za Prešerna veliko in da še narašča doma in na tujem.

Stanko Bunc

Kulturnoprosvetna dejavnost v radovljiški občini Tesnejše sodelovanje - boljši uspehi

Kulturno-prosvetno življenje radovljiške občine je že od nekdaj dokaj razgibano. Tega sicer ne kaže trditi za bližnjo preteklost, čeprav pri tem ne smemo mimo prizadevanj številnih posameznikov in uspešnih odskih prireditev ter dokaj široke dejavnosti nekaterih društev. Le-teh je na območju radovljiške občine 9.

DPD Svoboda Mošnje je lani pokazalo živahno prizadevanost pri razgibanju kulturno - prosvetnega življenja v svojem kraju. Prav zaradi tega je društvo v okrajnem tekmovanju doseglo tretje mesto in morda doslej največji uspeh.

Skoraj nič manjši uspeh so lani dosegli Podnartčani. Le-ti so v okrajnem tekmovanju osvojili peto mesto. Imajo tudi likovni krožek. Že dlje pa pripravljajo ustanovitve folklornega krožka.

V Lescah imajo razen godbe na pihala, salonskega orkestra, dramskega odseka in knjižnice tudi televizijski klub. Za novo, sodobno obliko kulturno-prosvetnega dela je zlasti med mladimi veliko zanimanje, zato so klubski prostori dvakrat tedensko zasedeni do zadnjega kotička.

Dramska sekcija KUD »A. T. Linhart« iz Radovljice je dosegla vsekakov največji uspeh — na tekmovanjih si je priborila pravico do udeležbe na republiškem tekmovanju v Velenju.

Najboljši izobraževalni odsek ima že vrsto let DPD Svoboda Kropa. Znano je, da so v Kropi predavanja iz raznih področij zelena in vedno dobro obiskana. Člani Svobode pa se že dlje pripravljajo za letošnje praznovanje ob 90. letnici prve slovenske knjižnice na Gorenjskem.

Rezultata, ki sta jih dosegli društvi na Lancovem in v Kropi, sta zadovoljiva, vendar bi ju še zdaleč ne mogli primerjati s kulturnoprosvetno dejavnostjo prejšnjih let.

Zelo težavne delovne pogoje imajo v Begunjah, zato o Begunjanah tudi ne bi mogli zapisati kaj več.

Posebno priznanje pa gre najmlajšemu društvu, in sicer Svobodni na Brezjah. To društvo ima razen sekcij, ki jih imajo običajno

B. F.

Razgovor s predsednikom ObSS Kranj Jožetom Benčičem

Še letos do strehe

Delavske univerze imajo pri svojem začetnem delu največ težav zaradi pomanjkanja prostorov. V

Kranju, kot smo že poročali, so začeli s pripravami za gradnjo stavbe, ki bo služila potrebam Delavske univerze. Vodstvo gradbenega odbora je prevzel predsednik Občinskega sindikalnega sveta, tovarniš Jože Benčič. Zato smo ga to pot povprašali o nekaterih podrobnostih v zvezi s tem smelnim načrtom.

»Zakaj ste prevzeli vodstvo gradbenega odbora? Kakšne potrebe po tej stavbi ima vaša organizacija?«

»Občinski sindikalni svet združuje nad 16.000 delavcev in uslužbencev. Zato je tudi poklican, da bolj kot vsaka druga organizacija razvije sistem delavskega izobraževanja in vsestranskega izpopolnjevanja ter usposabljanja svojih članov za delovno in družbeno upravljanje. To je naša dolžnost. Delavci to tudi zahtevajo. To so izrazili tudi s posebno anketo.«

»Kdaj boste začeli z gradnjo?«

»Menimo, da bo moč že letos izdelati načrte, določiti prostor ter dograditi stavbo v grobem stanju do podstrešja.«

»Kako boste zbrali tolikšna sredstva?«

»Okvirni predračun predvideva približno 120 do 150 milijonov dinarjev, in to brez opreme. Upravičeno pričakujemo znatno pomoč iz skladov za kadre v naših podjetjih. Zlasti še, ker so sami delavci izrazili potrebo po tej stavbi. Računamo tudi na sklad za kadre pri OLO, precej pa bodo mogli prispevati kolektivi iz svojih prostih sredstev.«

V Prešernov spomin

Na slovenski kulturni praznik — obletnico Prešerenove smrti — se v Dolini resno pripravljajo. Na Dovjem bo proslava 6. februarja zvečer, v Kranjski gori pa že istega dne dopoldne. Prireja jo samo šolska mladina in je predvsem le-tej tudi namenjena.

Ob četrti premieri v Prešernovem gledališču

N. Manzari: Naši ljubi otroci

V Prešernovem gledališču v Kranju se je v letošnji sezoni že četrtič odprla zavesa. Četrtrič so se prižgale odrske luči in prav tolikokrat je bila pre-

mierska predstava polno zasedena z gledališkim občinstvom, ki je tudi tokrat z zanimanjem sledilo Manzarijevi komediji NAŠI LJUBI OTROCI.

Ceprav velja Nikola Manzari za enega najpopularnejših in najbolj igranih sodobnih italijanskih komediografov, mu vseeno ne bi storili krivice, če bi mu očitali, da delo ni napisano z kdo ve kakšnim umetniškim pedom. Vsekakor pa je komedija napisana z originalnim komedijantstvom, katerega namen je sneti krinko vzgoje z nališpanih obrazov staromodnih malomeščanskih staršev in jim postaviti nasproti bistre, doraščajoče otroke. Pro-

blem odrosov med starši in doraščajočimi otroci je prikazan neposredno, brez dolgozevnosti, in je, čeprav nekoliko delikatno zasnovan, poučen tako za starše kot za mladino.

Režija Milana Stanteta iz Ljubljane je bila domiselna, uporabil je vse izrazne možnosti, da je dal komediji plastično podobo. Delo je bilo v režijskem pogledu vsekakor urbano na pravo mero, ki ni dopuščala zastoja v dinamiki igre.

Tudi igralci so vložili veliko truda, znanja in invencije. Bili so sproščeni, repozidni in prisrčni. Irena Hadžimerovičeva je v vlogi advokata Marilde pravilno združila avtoritativnost s pretirano nežno ljubeznijo do svojega sina Ririja. Ing. Marka je podal Bogdan Fajon in s tem tudi izbrusen lik očeta. — Vloga hčerke Grazie, ljubko in otroško naivno, podajata v alternaciji Slavica Brzinova in Marija Bogatajeva. Prepričljivi so bili tudi Peter Ambrož v vlogi pobalinskega Ririja, Nace Reš, ki nam je odlično podal predsednika sodišča in Magda Kotlovska v posrečeno zaigrani vlogi hišne Giuliete.

V spomin Ivana Preglja

Ob priliki smrti doktorja Ivana Preglja, pomembnega slovenskega pisatelja iz dobe pred drugo svetovno vojno in prvaka ekspresionistične umetniške smeri na Slovenskem, je Studijska knjižnica v Kranju v počastitev njegovega imena in v spomin na večletnega profesorja kranjske gimnazije priredila knjižno razstavo pokojnikovih del. V skoraj 25-letnem pisateljevanju je Pregelj napisal okoli 20 samostojnih knjig in 10 zvezkov Izbranih spisov. Vse to priča o bogati umetniški ustvarjalnosti.

● Mednarodna glasbena nagrada »Londonse fondacije Arriet Cohen« je bila pred nedavnim podeljena dirigentu beograjske opere Oskarju Danonu. Danon je prejel nagrado za uspehe, ki jih je lani dosegel v svojem dirigentskem delu. Prejšnje leto so to nagrado prejeli štirje znani dirigenti iz Velike Britanije in Belgije.

Korenova Vohunka v Podbrezjah

KUD »Tabor« Podbrezje je uprizorilo preteklo nedelja v svojem domu igro »Vohunka 907«.

Vsebinska drama sicer nima literarnih vrednot, pač pa je zaradi dramskega dogajanja zelo iskana igra amaterskih odrov.

Igralci (Marta Logar, Jože Driavec, Stane Tonkli, Mirko Peternel) so z disciplino in pod večšo roko režiserja Mirka Cegnarja iz Kranja postavili na oder predstavo, s ka-

tero so bili gledalci zelo zadovoljni, čeprav se še nekateri niso otrsli zardevanja in nepotrebnega hihljanja ob ljubezenskih prizorih. Scena je bila prilagojena dinamični igri in je s preprostostjo dobro podprla mračno vohunsko zgodbo iz druge svetovne vojne. KUD »Tabor« v Podbrezjah je lahko ponosen na predstavo; ima pa še veliko lepih načrtov, zato se bomo v prihodnji sobotni številki — še povrnili k njemu. Ado

DRUŽINSKI POMENKI

MLADA RAST

MODA

HOLANDSKA KAPICA (za 6 let)

PIONIRJI NAM PIŠEJO SMRT TREH PARTIZANOV Volk in pastir

Zimski kostum, ki je zares lep, letoš rade oblačimo...

Hrana starejšega človeka

Zajtrk: Mleko, kakao ali čaj z mlekom, različen kruh, morda tudi kruhek z maslom ali vitaminizirano margarino...

Hranljiva maska za obraz

Iz ovsenih kosmičev lahko napravite odlično hranljivo masko za obraz.

Potrebujemo 25 gramov modre in 20 gramov bele volne...

Za zadnji, enobarvni del nasujemo z modro volno 25 petelj in pletemo od tilnika navzgor.

Izdelava. Pri zgornjem delu zapognemo na notranji strani 5 centimetrov modrega pletenja...

Spodaj ob vratu kapico obkvačkamo z 2 vrstama gostih petelj.

Ta povest se je zgodila leta 1942, ko so Nemci vdrlili v naše kraje...

Ne more, pa ne more volk do črede. Saj bi, miti ni tako daleč, pa kaj, ko psi takoj zaženo vik in krik.

Razmišlja volk, razmišlja, pa se domisli. Obleče hlače, klobuk na glavo, palico v roke.

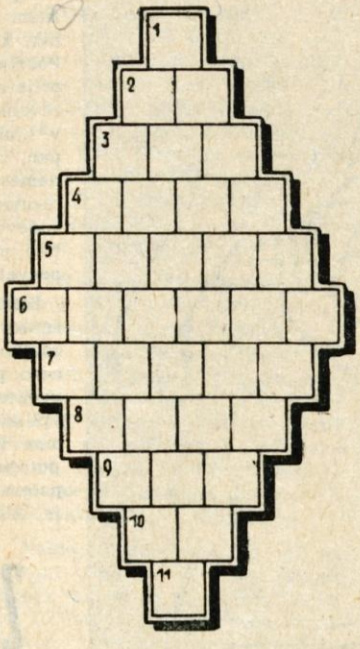
Dospe do ovce, vidi, psi dremljejo na soncu. Gleda volk in oči se mu zasvetijo. Ena je lepša od druge.

Požira jih z očmi, pa se mu zablisne v pameti: »Kak bedak sem vendar!« si reče.

Vedel je volk, kako pastir goni ovce in sklene:

Zavpil jim bom kot pastir in šle bodo za menoj! Rečeno, storjeno. Odpre žrelo in začuli: Uuuu!

Poskočili so psi, od nekod je priteknel tudi pastir. Volk pa v beg! Toda jo! Zapletel se je v hlače, padel, psi pa po njem.

VRETENO Samo vodoravno: 1. samoglasno uporabljen soglasnik, 2. ljudska republika, 3. varuh domačega ognjišča...

Tam na hribu

Tam na hribu za vasjo se otroci sankajo. Čuj! Od jutra do noči smeh se na sanah glasi.

In na robu travnika, glej, sneženega moža! Tih in miren mali gost, zavida živo jim mladost.

Niso ga razumeli

ONDAN SEM SE PO daljšem času spet srečal s Petrom. Komaj sem ga spoznal, tako se je potegnul. In tudi pomozatil se je!

žico, jo napeljeval in podobno. V njegovi kamri se je nabralo polno šare, vendar vse ni bilo nič drugega kot materi v napoto.

Končno se je mati zatekla po pomoč v šolo. Tudi tod je bil Peter na slabem glasu. Imel je nekaj dobrih prijateljev, s katerimi se je največ družil.

Po materinem obisku v šoli se stanje ni prav nič popravilo. Zato je mati poiskala učitelja Andreja, v katerega je imela največ zaupanja.

»Saj ga dobro poznate, našega Petra! Mene nič več ne uboga. — Poskusite, prosim, toda zlepa! Priporočam vam, samo zlepa!« ga je prosila.

Učitelj Andrej je menda najbolj poznal Petrove skrite muhe in njegovo vsmo za tehnična opravila. Pa tudi Peter sam ga je od vseh učiteljev še najbolj cenil.

Andrej je poklical Petra nekajkrat na dom in se pogovarjal z

njim o različnih stvarih. — Spodaj je bilo Petru vse skupaj odveč, polagoma pa se je na obiske in razgovore privadil in zanj so začeli postajati zanimivi in zabavni.

ČESTOKRAT PA JE PETER brez materine in Andrejeve vednosti zašel k svojemu sovrstniku in prijatelju Dolinarjevu Bojanu. Ta ga je navadno že čakal v veži, od koder sta potem brž smuknila v klet, prostorno in mračno, pa polno zanimivih predmetov in stare šare.

Tamkaj sta razvlekla tudi star očetov motor, ga razstavljala in spet sestavljala, napeljevala električni zvonec, »hišni« telefon in še marsikaj drugega.

Nekega večera so se Dolinarjevi prej kot običajno vrnili domov. — Peter, ki se je to pot spet mudil na obisku pri Bojanu, ni več utegnil odnesti pete. Z Bojanovo pomočjo je ubral kar najkrajšo pot iz kuhinje skozi obe sobi in naprej čez balkon na dvorišče. Bojan se

je v kuhinji potuhnil kot maček in zavzeto reševal matematično nalogo. Starši so bili zadovoljni, ker so ga našli pri delu. — Toda ko je oče stopil v sobo, je skozi balkonska vrata zagledal temno postavo, ki se je pognala in temo in obvisela na šest metrov visokem balkonu.

»Poglejte tatu! Krasti je hotel!« se je nekdo zadr. Tedaj so spoznali Bašetovega Petra, ki se je besno upiral trdim rokam. Niti do sapa ni mogel, da bi opravičil to čudno početje.

»Obsojda, da je hotel krasti, je Petra očitno prizadela. Vzela mu je besedo. V sebi ni čutil volje, da bi zadevo pojasnil. Nekaj dni se sploh ni prikazal med ljudi. — Končno so učenci morali ponj, da so ga z materino pomočjo spravili v šolo. — Po dogodku pod balkonom se je Petru še posebej slabo godilo, zlasti v šoli. Bil je hudo kaznovan — celo s pretinjo, da ga izključijo. Sicer pa je zavoljo tega prekrška odločitev o nadaljnji Petrovi usodi še ostala odprta.

Stiri dni po dogodku je Petra ob materini navzočnosti obiskal na domu učitelj Andrej. Peter je stal pred njim žalosten in zamišljen.

»Kako, Peter, da si se tako spozabil?« ga je Andrej vprašujoče pokazal.

Po kratkem molku je le-ta mračno in kljubovalno odgovoril, ne da bi Andreja pogledal v obraz: »Krasti pa že nisem nameraval!«

Spet je molčal in gledal v tla. — Ob teh besedah in v trdovratnem Petrovem vedenju je Andrej spoznal da mladenič nekaj skriva in da se zavoljo svoje samozavesti in užaljenega ponosa ne mara razodeti.

Andrej je takoj vedel, kaj mu je storiti. Poiskal je Dolinarjevega Bojana in se pogovoril z njim o tistem večeru, ko so Petra obdolžili, da je kradel. Sprva je ta trdovratno tajil, končno pa je vse po vrsti priznal: da sta se s Petrom večkrat shajala v kleti, s čim vse

Jože Bohinc

DOMAČE zanimivosti...

STONE SVETINA LOVČEVA HČI Riše Milan Batista

PODVOJENA PROIZVODNJA TELEVIZORJEV

Telekomunikacije v Ljubljani bodo letos podvojile proizvodnjo televizorjev. Izdelali bodo 45.000 radijskih aparatov, 10.000 tranzistorjskih sprejemnikov in 3.000 televizorjev.

AVTOMATIČNI NAKLADALCI SNEGA

Novost na ljubljanskih ulicah danci snega, ki čistijo ulice. Dosobili so jih iz Sovjetske zveze. Tak nakladalec v 52 sekundah

naloži 6-tonski tovornjak. S tako mehanizacijo so lahko v eni uri zvozili s cest 500 kubičnih metrov snega.

REKONSTRUKCIJA V SPLITU

V ladjedelnici »Split« v Splitu izvajajo velika rekonstrukcijska dela, ki naj omogočijo izdelavo ladij velikanev do 60.000 ton nosilnosti.

KACJE PIŠČALI

V vaseh na obronkih Sar planine, kjer so prebivalci izvrstni živinorejci in proizvajalci ovčjega sira (kačkavalja), so se ohranile »kavale«, pihalni glasbeni instrumenti podobni enocevni piščali, le da je daljši, ima več luknjic, ima pa tudi nekoliko drugačen otočno pobarvan zvok. Sar planinci običajno »oblečejo« to piščal v kacojo kožo. Te kože najdejo pastirji spomladi, ko se kače levijo.

DRAMATIČNA BORBA Z VOLKOM

Pred kratkim so v vasi Burmazi pri Stocu doživeli nekaj nenavadnega. Credo ovac poljedelca Marka Marića je napadel volk. Razen pastirja sta ovce čuvala tudi dva ovčarska psa. Pričela se je dramatična borba med psoma in volkom. Na pomoč sta pritekla Marko Marić in njegov brat. Premagala sta volka, ki je že izgubil moči v borbi s psoma.

F.I.L.M.

SOVJETSKI FILM O POLETU RAKETE Z ŽIVALMI

Sovjetska delegacija je na zasiedanju Ameriškega raketnega društva prikazala film o poletu rakete z živalmi skozi vseirje. Film, ki traja pol ure, je komentiral šef sovjetske delegacije in član Akademije znanosti SSSR profesor Anatolij Blagonravov. — Dejal je, da je bil film posnet v raznih poletih raket med 1951. in 1957. letom. Prvikrat so film prikazali izven Sovjetske zveze. Po prikazovanju filma je profesor Blagonravov dejal, da ima sovjetski program človekovega poleta skozi vesolje za cilj v prvi vrsti, ugotoviti pogoje za njegov varni polet. — Dejal je, da so sovjetski znanstveniki pokazali, da je tehnično to povsem mogoče, toda le pod posebnimi pogoji.

»Ti pogoji — je rekel profesor Blagonravov — so absolutna varnost za človeka, varnost njegove vrnitve na Zemljo in možnost, da bo človek sam izvrševal naloge, katerih ne morejo opravljati avtomatski kontrolni instrumenti.«

LOVČEN FILM SNEMA

Film »Zbogom Španija« v produkciji Lovčev-filma že dolgo pripravljajo. Verjetno bodo pričeli s snemanjem marca, leta 1960. Z ozirom na obseg priprav in sestavljenost same filmske materije, se lahko zgodi, da bodo z delom pričeli še kasneje. Kamero so zaupali Miši Stojanoviču, scenografijo pa Mjimiru Deniču. Glavne moške vloge bodo podeljene Ljubi Tadiću in Pavlu Vujišiću, medtem ko je za žensko vlogo vprašanje še vedno odprto. Režiser nikakor ne more dobiti igralke, ki bi ustrezala njegovi zamisli lika mlade španske ciganke. Naravne posnetke bodo napravili na teritoriju od Zelenike do Dubrovnika, ker ti predeli najbolj ustrezajo Španiji. Notranje posnetke bodo posneli v beograjskih filmskih ateljih.

NOV FILM VITTORIIA DE SICE

Znani italijanski režiser neorealistične šole Vittorio de Sica je zadnja leta nastopal izključno kot igralec (zlasti velik uspeh je dosegel v Rossellinijevem filmu »General della Rovere«). Sedaj pa režiser pripravlja nov film z naslovom »Dnevnik nekega človeka«, za katerega je napisal scenarij njegov stalni sodelavec Cesare Zavattini.

Isaac Asimov
32

Jeklene kletke

»Nikar se zaradi tega ne vznemirjajte, doktor. Zelo pa je zanimivo, kar pripovedujete. Potovanje z letali vam ni všeč, in kaj bi rekli, če bi nekdo odšel iz Mesta peš, doktor Gerrigel?«

»Zakaj vendar?« je hkrati presenečeno in prestrašeno vprašal doktor.

»To je samo retorično vprašanje. Še malo ne mislim kaj podobnega predlagati vam. Zelim samo vedeti, kaj mislite o tem, to je vse.«

»Zelo neugodno je sploh misliti o tem.«

»Predstavljam si, da morate oditi iz Mesta ponoči in hoditi čez odprti prostor več kot milijó dalč.«

»Mislim, da me na tako pot nihče ne bi mogel prisiliti.«

»Brez ozira na to, kakšnega pomena bi bila?«

»Če bi bilo potrebno, da bi si na tak način rešil življenje ali življenje svoje družine, potem bi morda poskušal... Videti je bil zmeden. »Ali bi smel zvedeti za svrhu teh vprašanj, gospod Baley?«

»Povedal vam bom. Zgodil se je težak zločin, zelo zapleten umor. Podrobnosti vam ne smem povedati. Obstaja pa teorija, da je zločinec, ki je umoril žrtev, opravil prav tako pot, o kakšni sva prej govorila: prehodil je odprti prostor ponoči in popolnoma sam. Mene pa silno zanima, kateri človek bi to naredil?«

Doktor Gerrigel je vzdrltel. »Nihče, kolikor vem. Jaz tega že ne bi naredil. Sicer pa je teoretično mogoče, da je med milijoni ljudi tudi kakšen posameznik, ki bi to naredil.«

»Bolj določno povejte, ali je zares verjetno, da bi človeško bitje šlo na tako pot?«

»Ne, to sploh ni verjetno.«

»In vendar moramo temeljito razmisliti o vsakem, še tako malo verjetnem pojasnili o zločinu.«

Doktor Gerrigel je bil videti še bolj prepaden kot prej. Sedel je popolnoma vzravnan, svoje lepo negovane roke pa je prekrzil v naročju. »Ali imate še kako drugo pojasnilo?«

»Da. Pomislil sem tudi na to, da bi na primer robot brez težav prehodil odprti prostor.«

Doktor Gerrigel je vstal. »Ah, moj gospod!«

43.

Naslednjega dne sta se po polici spustila pod črni previs. Tesno je bilo dekletu, ko se je izvesila nad prepodom v prestopu. Ko pa jo je pod previsom Boštjan prestreljal v objem, se je smejala svoji bojazni. Prostor ji je bil tako všeč, da ga je krstila za orlovo gnezdo in dejala Boštjanu, da ju tu ne bi našli, če bi ju tudi podnevi iskali z lučjo.

Boštjan se je zleknil v kotojan, nastlano z vršjem in vejicami in se smehljaj. Sedla je k njemu. Gledal je v nebo in poslušal njeno čebljanje. Boštjan je prinesel v njeno življenje nekaj novega.

44.

Dnevi lepe sončne jeseni so potekali kot sanje. Tistega dne sta bila v nekem posebnem razpoloženju. Minkina glava je slonela na Boštjanovi rami. Brez besed sta strmela v bele oblake. Okoli njiju je plesalo orumenelo listje. Nekaj bi si rada povedala pa nista našla besed.

Boštjan jo je pobožal po laseh in se zapolil v njene oči. Vprašala ga je: »Čemu si tako zamišljen in mrk? Se tudi ti bojiš, kam bo vse to pripeljalo?«

»Rad te imam Minka, če smem, ne bom vprašal nikogar.«

Tesno jo je privil k sebi.

45.

Gozd je umiral in gore so se zavijale v vijoličastem čadu. Predala sta se opoju ljubezni z nekim zatajevanim strahom. Vedela sta, da bo sneg kmalu zamedel polico in zima bo prinesla le bolečino neutešenega hrepenenja.

Ko ji je bilo nek večer tesno, jo je spremil skoraj do doma. V mraku sta slonega ob drevesu in se menila o njegovi prihodnosti. Zamotila sta se, da nista slišala majhnih korakov Fentovega, ki je včasih lazil za Minko in se jima je, vračajo se z drvarjenja, tiho približal in poslušal. Po glasovih ju je spoznal in se zlobno nasmehal v pest.

Vesoljne ure z več številčnicami Kemikalije iz nafte

S težnjo po potovanju in osvajanju vesolja nastaja problem merjenja časa. Kakor poroča ameriška znanost, postane vesoljski časovni problem aktualen, brž ko se bo človeku posrečilo priti na druge planete. Merjenje časa pri potovanju na Venero ali Mars bi bilo možno z že znanimi urami in kronometri. Čisto drugače pa bi se ure obnašale v bližini sonca; na primer pri potovanju iz Venere

na Merkur. Ure bi začele prehitevati za 22,5% zemeljski čas in se še pri večjem približevanju soncu začele hitro vrteti. Pri velikih oddajenostih od sonca (večjih od zemlje) pa bi ure tekle počasneje. V področju Neptuna in Plutona bi po mnenju ameriških znanstvenikov merjenje časa z znanimi urami sploh ne bilo več mogoče. Veliko vlogo igra pri tem magnetna moč žarčenja.

Po fizikalnih in finomehanskih zaključkih ameriških znanstvenikov bi bilo možno »vesoljni časovni problem« rešiti z vesoljskimi urami z več številčnicami, ki bi kazale »zemeljski čas«, »planetni čas«, zraven kontrolnega »sončnega časa«. Omejenje precizne vesoljske ure bi morale biti zaščitene pred žarčenjem in bi bile v malem prostoru z določeno atmosfero.

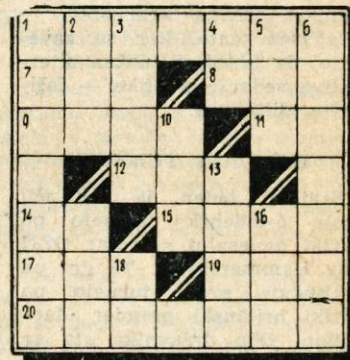
Senzacionalni porast uporabe kemikalij iz nafte je v poslednjih petih letih najbolje prikazal v nekem članku L. H. Williams, generalni direktor družbe Shell Chelica Company, ki so ga pred nekaj dnevi objavili v londonskem časopisu »Financial Times«. Iz statističnih podatkov je razvidno, da se je proizvodnja kemikalij na osnovi petroleja povečala v Angliji od 184.000 ton na 634.000 ton. Hitrost porasta organskih kemikalij v Angliji je v razdobju 1950/57 znašala 40% letno, za razliko od 6% letnega porasta v skupni prejšnji kemijski industriji.

Glavni del kemikalij na osnovi petroleja organskega porekla uporabljajo za barve, detergente, plastične mase, sintetična vlakna

in kot proizvode za uporabo petrolejske industrije, kot so na primer dodatki lahkega bencina in sestavine proti zmrzovanju goriva.

KRIZANKA ŠT. 55

Vodoravno: 1. pretirana skrb za čistost v jeziku, 2. moško ime, 8. češka pritrđilnica, 9. zanka, 11. veznik, 12. fínsko pristanišče, 14. medmet, 15. priprava za pletenje, 17. jadranski otok, 19. važno živilo, zlasti pri azijskih narodih, 20. roman Prežihovega Voranca.

Navpično: 1. kemična prvina, 2. senčnica, 3. padavina, 4. predlog, 5. števnik, 6. postavljanje, napejlava, 10. otok v otočju Moluki, 13. Madžari, 16. nekdanja univerzitetna čast (okrajšava), 18. začetnici predvojnega predsednika češko-slovaške republike.

Josephine Baker na Broadwayu

Slavna francoska pevka Josephine Baker je pred kratkim zaupala novinarjem svojo name-ro, da bo v začetku februarja pokazala javnosti v brodwayskem gledališču znano revijo »Pariz — moja ljubezen«.

Po devetih mesecih neprestanega prikazovanja te revije v pariškem gledališču »Olimpija« je dvorana še vedno ob vsaki predstavi napolnjena do zadnjega kotečka. Mož slavne Josephine bo organiziral prikazovanje te revije na Broadwayu. Umetnica se je zadnjikrat pojavila na Broadwayu pred 22. leti, medtem pa je nastopala v nekaterih newyorških nočnih lokalih do 1953. leta.

PLASTIČNI DIMNIK

Neka tovarna plastičnih mas v Kanadi je zgradila za svoje potrebe dimnik, ki je več iz sintetičnih mas. Visok je okrog 30 metrov in težiak 924 kg. Njegova prednost ni le v hitri montaži, marveč tudi v večji odpornosti pred plini, ki skozi njega uhajajo.

NAJVEČJE ORGLE

V eni izmed moskovskih koncertnih dvoran so sestavili orgle, ki tehtajo 20 ton. Zavzemajo dve nadstropji in imajo 7.800 piščali. Grajenje pa so tako, da lahko spretni orglar sam igra nanje.

samo noč. Običajno prevzame tako delo ena cela tovarna z vsem osebjem in potrebuje za to približno leto dni. Pa tudi tako obsežni napori ne bi bili dovolj, če ne bi obstajala bazična teorija standardiziranih sistemov v robotu, ki so uporabni kot temelj za nadaljnje proračune. Standardna teorija vključuje tri zakone robotike: Prvi zakon ste prej sami citirali. Drugi zakon pravi: »Robot mora ubogati ukaze človeških bitij, če le ne kršijo Prvega zakona« in Tretji zakon, ki določa: »Robot mora čuvati svoj obstoj vse dotlej, dokler čuvanje ne ruši Prvi in Drugi zakon. Razumete?«

R. Daneel je vse do zdaj zelo pozorno spremljal ves pogovor, zdaj pa je vpadel v besedo: »Če dovoliš, Elijah, bi se rad prepričal, če dobro razumem doktorja Gerrigela. To, kar nama želite pojasniti, je, da bi sleherni poskus izgradnje robota, katerega pozitronski možgani ne bi vključevali teh treh zakonov, zahteval najprej postavljanje nove bazične teorije, kar bi zahtevalo več let dela.«

Robotičar se je hvaležno nasmehnil: »Prav to sem mislil, gospod...«

Baley je počakal nekaj časa, potem pa je vljudno predstavil R. Daneela. »To je Daneel Olivav, doktor Gerrigel.«

»Me veseli, gospod Olivav.« Doktor Gerrigel je ponudil roko in se rokaval z Daneelom. In nadaljeval: »Sodim, da bi potrebovali petdeset let, da bi razvili bazično teorijo nonasenijskih pozitronskih možgan — to je takih, v katere ne bi bilo vgrajeno spoštovanje treh zakonov — in šele potem bi prišli do robotov, podobnih modernim modelom.«

»In tega niso nikoli storili?« je vprašal Baley. »Mislim, doktor, da gradimo robote že več tisoč let. V vsem tem času bi se bil lahko našel nekdo ali skupina, ki bi žrtvovala potrebnih petdeset let?«

»Seveda,« je dejal robotičar, »vendar to ni delo, ki bi bilo komurkoli všeč.«

»To vam težko verjamem. Človeška radovednost nima meja.« »Vendar nihče ni toliko radoveden, da bi hotel videti nonasenijskega robota. Gospod Baley, človeški rod ima v sebi močan Frankenstein-kompleks.«

»Kaj?«

»To je splošno znano ime iz srednjeveških romanov in označuje robota, ki se je zoperstavil svojemu ustvarjalcu. Sam nisem nikoli bral tega romana, a to ni važno. Hočem vam le povedati, da robota ni mogoče izdelati brez Prvega zakona.«

